

RÜŞTÜ BOZKURT

Fikir başarının motorudur

Kriz sonrasında oluşacak olan yeni varsayım ve zihni model ile ilgili hazırlık yapmazsak, insan ve sermaye kaynağımızı israf ederiz. Önce krizle ilgili sağlıklı verilere ulaşmalıyız. Yetmez, verileri uygun yöntemlerle malumata dönüştürmeliyiz. Malumat hiçbir değer ve anlam yaratmaz, o nedenle onları kirlilikten arınmış bilgiye dönüştürmeliyiz. Bilgilerimiz de yeterli sonuçlar yaratamaz; onları ayrıntı dinamikleri ve büyük resimle birlikte ele alan "fikirlere" dönüştürmeliyiz.

Tim Renner, 2003 yılında Dünya Ekonomik Forumu'nda "geleceğin yöneticilerinden biri" ilan edildi. Medya şirketi yöneticisi, gazeteci, yayıncı ve kitap yazarı. Şimdi müzik yönetimi ile uğraşıyor. Deutschland Dergisi'nde Rainer Stumpf'ın sorusunu yanıtlıyor:

"... sanayi ülkeleri küresel çağda şu anki parça başı maliyetleriyle ayakta kalamazlar. İşleme sanayisi gelişmekte olan ülkelerde çok daha hesaplı. Batılı sanayi ülkeleri ise eğitim güçlerini sermayeye dönüştürmek zorunda. Bu da ancak fikirlerle ve yenilikçi çözümlerle mümkün."

Tim Renner yaratıcı kesimi oluşturanların, "... bir şeyin nasıl yapılabileceğini veya var olan bir şeyin nasıl daha iyi yapılabileceğini bulanlar" olduğunu söylüyor. "... fikir geliştirerek artı değer yaratacak yapıdaki insanların" işyerleri için makbul olduğunun altını çiziyor. Bizim dışımızda, büyük ve hâkim bir ekonominin yarattığı boşluklardan kaynaklanan büyük bir krizi hep birlikte yaşıyoruz. Dünya ile bağlamları farklı olanların, krizden etkilenme yoğunluğu ve derinliği değişiyor.

KRİZLERİ GETİREN DOKUZ TEMEL NEDEN

Çok değişik düşünce insanının "krizin nedenleri" konusunda görüşlerini taradığımızda, insanlığı bugün yaşanan krizlere getiren dokuz neden üzerinde durulduğunu saptıyoruz:

- Ekonomik kurumların insan icadı olduğu; "doğal fenomen" olmadıkları gözden ırak tutulmuş, o nedenle başarıda da, başarısızlıkta da "insan unsurunun rolü" gerektiği kadar önemsenmemiştir. Böylesi bir algılamaya dayalı "sistem boşlukları" krizi yaratan etkenlerin güçlenmesini sağlamıştır.
- Farklı seçimleri olan ve gelecek inşa etme iddiası taşıyan "güçlü liderlerin olmaması" da, öngörme ve önlem alma disiplininden uzaklaşılmasına yol açtı. Tedbirsizlik, istenmeyen yaygınlıkta, yoğunlukta ve derinlikte bir krizin yaratılmasında başlıca nedenlerden biri oldu.
- İlkeler kalelerimizdir. İnsan yaşamının en önemli birikimlerinden biri de, "kıtlık ilkesini" göz önünde tutabilmektir. Oysa dünya ekonomisinde oldukça uzun bir zaman kesitindeki "sürdürülebilir büyüme" dünyanın kaynaklarını aşırı zorlayan tüketim kalıbının sürekli pompalanmasına yol açmıştır. Kaynaklarla tüketim talebi arasındaki açılma kriz ateşini körükledi.
- İşlevlerini yitirmiş, işlemeyen, kültürü günün koşullarına yanıt vermeyen kurumların işleyişindeki aksamalar, birikim sistemini tıkamıştır. Birikim sistemi, " ... net ürün tüketimi ve üretimi arasındaki dağılımın uzun bir dönem boyunca istikrar kazanmasını tanımlar; hem üretim koşullarında hem de üreticilerin yeniden üretim koşullarında meydana gelen dönüşümler arasında bir karşılıklılığı içerir." İşleyen kurumların, yer altı ve yerüstü zenginliklerden de, makroekonomik politikalardan da daha önemli olduğu varsayımı o denli çok kanıtlanmaktadır ki, bu görüş bir "olgu" haline geldi. Bu zihinsel netliğe karşın, "kurumları günün koşullarına uyumlu hale getirecek reformların yapılmasındaki isteksizlik" yaşanan krizin oluşmasında önemli bir paya sahiptir.
- Açgözlülük ve sorumsuzluk; sistem boşluklarından yararlanmada kendine hiçbir sınır koyma-

yan algılama tarzı da krizi yaratan etkenler arasında önemli bir paya sahip.

- Gözetim ve denetim eksikliği de krizin yaratılması, yaygınlaşması, derinleşmesi ve yoğunlaşmasında rol oynadı. İnsanoğlunun kısa ömürlü olduğu, o kısa ömre çok şey sığdırmak için fırsat bulduğu zaman sorumsuz davranabileceği akıldan çıkarıldı. Özellikle kent uygarlığında, insanların karşılıklı ilişkilerinin "kurumlara dayalı anonim ikincil ilişki olduğu" unutuldu. Bu ilişkinin güvencesinin de "kurumsal gözetim ve denetim olması" gerektiği de unutuldu.
- Sloganların fikirlerin yerine geçmesi de akıl gözünü kör etti. Sistemin yarattığı boşlukların öngörülmesi ve önlemlerin zamanında alınmasını engelledi.
- Belki de en önemlisi, "aklımızı başkalarına emanet etmenin sakıncalarını" hep birlikte bildiğimiz halde; örneğin, "...piyasa her şeyi çözer" ideolojisine kendimizi fazlaca kaptırdığımız için kriz bağıra bağıra kapımızı çaldı, şimdi de sıkıntılarını yaşatıyor.
- Toplum yaşamında her zaman "kibir ve üstünlük inancı" kriz yaratıcı olmuştur. Savaşlar hep bu yüzden çıkmıştır. Büyük güçler, kendi güçlerini aşırı değerlendirmiştir. "Sopa-kalkan ilkesi" unutulmuş; aşırı değerlendirmelerin yarattığı "asimetrik ilişkiler" öne çıkmış ve kriz için uygun iklimin yaratılmasına yol açmıştır. Son krizde böyle bir tutumun sonucudur.

Saptadığımız "kriz nedenlerine" katılabileceğiniz gibi, katılmadıklarınız da olabilir. Elenmesi gerekenlerle ilgili de gerekçeler söyleyebilirsiniz. Ama bir şeye hepimizin katılması gerektiğine inanıyorum: Kriz sonrasında oluşacak olan yeni varsayım ve zihni model ile ilgili hazırlık yapmazsak, doğru öngörüler yapamayız, etkili önlemler alamayız. Önce krizle ilgili sağlıklı verilere ulaşmalıyız. Yetmez, verileri uygun yöntemlerle malumata dönüştürmeliyiz. Malumat hiçbir değer ve anlam yaratmaz, o nedenle onları kirlilikten arınmış bilgiye dönüştürmeliyiz. Bilgilerimiz de yeterli sonuçlar yaratamaz; onları ayrıntı dinamikleri ve büyük resimle birlikte ele alan "fikirlere" dönüştürmeliyiz.

Krizler insan yaşamının bir parçasıdır ama sürekli değildir. Veba salgınından, tifo-tifüse, kıtlıklardan savaşlara, son iki yüzyıldır da giderek genişleyen ekonomilere kadar her alanda krizler yaşanmaktadır ve son bulmaktadır.

BÜYÜME SÜRECİNİN BEŞ TEMEL ÖZELLİĞİ

Krizlerin "sürekli" değil, "geçici" olduğu bilinciyle hareket edip, geçmiş deneyimlerden ders çıkararak, ilgimizi "büyüme sürecine" yönlendirmeliyiz. GE'nin CEO Jeffrey R. Immelt'in altını çizdiği gibi büyüme için beş temel özelliği unutmayalım: Birincisi; dışa ve dünyaya açık durmaktır. Ürettiğimiz mal ve hizmetlerin dünyanın her yerindeki insanların satın alabileceği fiyat-maliyet dengesine sahip olması, kalitesinin de rakiplerle eş düzeyi yansıtmasıdır. Dünyaya açık olma ise çok farklı kültürleri, onların dilleri ile anlama ve ona göre ince ayarlar yapmadır. İkincisi; "hayal gücünü" koruma ve geliştirmedir. Anılarımız, hayallerimizin önünü asla kesmemelidir. Umutlarımızı diri tutmak, gelişme umudunu yitirmemek, umuda mahkûm olduğumuzu akıldan çıkarmamak ve hayallerimize erişmek için sürekli hızımızı artırarak koşmak gerekiyor. Üçüncüsü "yaratıcı" olmaktır. İşimizi dünyanın herhangi birinin yaptığı kadar iyi yapmalıyız; yetmez ona akıl katarak yaratıcılığımızı konuşturmalıyız. Büyüme dinamiğinin dördüncüsü ise liderlerin "kararlı ve net düşüncelere" sahip olmasıdır. Liderler kararlı ve net düşüncelere sahip değilse zaten bir "fikre sahip" olmadıkları da ortadır. Beşincisi ise "derin alan uzmanlığına sahip olma"dır. Yaptığımız işte vizyonunun varlık nedeni ve yaratmak istediği sonuç kadar, o sonuçlara bizi götürecek "kaldıraçları" çoklu düşünce ve "bütünsel bağlamları" ile ele almaktır. Süreçleri tanımlamadan, ölçülerini koymadan bir "fikir üretmenin" imkânı yoktur.

Fikirler gelişmenin dinamosudur. Fikirlerin temeli "bilgi", değer yaratmaya dönüşmesini sağlayan da "anlama"dır. Söylediğimiz her sözle ilgili sağlıklı veri, tutarlı malumat, ayıklanmış bilgi, ayrıntı dinamiklerini ve büyük resmi yakalayan anlama ve gerekli alan uzmanlığı olmadan rekabet gücü yaratılamıyor.

Krizler insan yaşamının bir parçasıdır ama sürekli değildir. Veba salgınından, tifo-tifüse, kıtlıklardan savaşlara, son iki yüzyıldır da giderek genişleyen ekonomilere kadar her alanda krizler yaşanmaktadır ve son bulmaktadır.

Bir Çağrı:

Sevgili okurum, "Çok uzun zamandır dünyanın önde gelen iki ekonomistine komşu olan **"yönetim yazılarını"** sizinle paylaşıyorum. Yazılarımın verimini artırmak ve yararlı kılmak için daha çok çalışmamın" gerektiğine inanıyorum. Lütfen en acımasız eleştirilerinizi **"rustu.bozkurt@dunya.com"** e-mail adresine yazın. Eleştirileriniz ince ayar yapmama yardımcı olacaktır. Emeğiniz için şimdiden teşekkür ederim.